

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de leden van de Vaste commissie Binnenlandse Zaken
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum
11 april 2019
Contactpersoon
Jan Visscher
Ons kenmerk

Bijlage(n)
Telefoon
06-13203391
Uw kenmerk

Onderwerp
AO Sociaal Domein op 17 april 2019

Geachte leden van de Vaste commissie Binnenlandse Zaken,

Veel gemeenten komen geld tekort om de taken in het sociaal domein goed uit te voeren. Bij jeugdhulp en jeugdbescherming zijn de tekorten het grootst en er lijkt geen einde te komen aan de rij gemeenten die daarover de noodklok luiden. Als jeugdbranches onderschrijven wij de oproep van VNG en gemeenten om het budget voor jeugd landelijk te verruimen. Organisaties voor jeugdhulp en jeugdbescherming en hun bevlogen professionals zetten zich dag in dag uit in om goede zorg te bieden aan jongeren die dat nodig hebben. Er zijn gelukkig steeds meer goede voorbeelden, waar voorheen gescheiden sectoren steeds intensiever samenwerken en daar goede resultaten mee boeken. De omstandigheden waaronder deze professionals hun werk moeten doen, zijn echter nog verre van optimaal. Haperende regionale samenwerking tussen gemeenten, de enorme administratieve lasten en de druk op tarieven maken het werk ingewikkeld. In deze brief vragen wij uw aandacht voor verbetering van de omstandigheden waaronder deze professionals hun belangrijke werk doen.

Groeiende vraag bij afnemend budget

De decentralisatie van de jeugdzorg ging gepaard met een bezuiniging die opliep tot 450 miljoen euro per jaar. De gedachte was dat de decentralisatie zou leiden tot een efficiënter werkend stelsel en dat die efficiency zou leiden tot een besparing in de orde van grootte van deze bezuiniging. Helaas liep het in de praktijk heel anders. De transformatie, de gewenste verandering van de zorg/hulp die moest leiden tot een kostenreductie, staat nog altijd in de kinderschoenen. Van een efficiëncyslag is (nog) geen sprake. In tegendeel: ook de beleidsadviseurs, inkopers, controleurs en externe adviseurs die alle gemeenten aantrokken voor dit nieuwe beleidsterrein en de regionale samenwerkingsverbanden die werden opgericht, worden gefinancierd uit het jeugdbudget. De vraag naar jeugdhulp bleef groeien, terwijl het budget afnam: niet alleen door de macrobezuiniging, maar ook door de ambtelijke kosten bij gemeenten. *We vragen u de onterechte bezuiniging terug te draaien of in ieder geval het macrobudget voor jeugd substantieel te verhogen.*

Te lage tarieven

De oplopende tekorten hebben geleid tot forse bezuinigingen op jeugdhulp en jeugdbescherming. Door de aanhoudende tekorten voeren gemeenten steeds verdergaande tariefkortingen door. De betrokken organisaties staan met hun rug tegen de muur: zij zijn vaak zo afhankelijk van één of enkele regio's, dat ze wel moeten tekenen bij het kruisje. Er is geen sprake van een evenwichtige marktwerking: de gemeenten zijn te dominant. Dit heeft geleid tot te lage tarieven. Diverse onderzoeken wijzen uit dat tarieven onder de kostprijs geen uitzondering zijn. De werkdruk loopt op en ruimte voor (bij)scholing en innovatie verdwijnt als de tarieven zo uitgeknepen worden. *We vragen u er bij het kabinet op aan te dringen niet alleen naar de gemeentelijke tekorten te kijken, maar ook naar de te lage tarieven en de gevolgen daarvan.*

Verliesfinanciering of impuls voor betere hulp?

Het kabinet laat op dit moment diverse onderzoeken uitvoeren naar de achtergrond en omvang van de tekorten bij gemeenten. We zijn erg benieuwd naar de uitkomsten van die onderzoeken. Hopelijk bieden die onderzoeken ook meer inzicht in de achtergrond van de door gemeenten gesignaleerde oplopende tekorten, want het valt op dat daar nog weinig over bekend is. Hoe beter gemeenten weten waar de stijgende uitgaven precies in zitten, hoe gericht ze maatregelen kunnen nemen. Veel gemeenten lijken daar (te) weinig zicht op te hebben. Bij het onderzoek naar de gemeentelijke tekorten willen we bij voorbaat een belangrijke kanttekening plaatsen. Jeugdzorgorganisaties ontvangen te lage tarieven, regelmatig zelfs onder de kostprijs, en toch hebben gemeenten nog steeds (oplopende) tekorten. De onderzoeken van rijk en VNG concentreren zich nu op die gemeentelijke tekorten, maar daardoor blijft de problematiek van de te lage tarieven buiten beeld. Als gemeenten gecompenseerd worden voor hun tekorten en dit geld alleen inzetten voor 'verliesfinanciering', dan gaat er geen cent extra naar de zorg voor kwetsbare jongeren, terwijl dat wel hard nodig is. *We pleiten voor meer aandacht voor de te lage tarieven en meer gedetailleerd inzicht in de oplopende uitgaven in de lopende en eventuele toekomstige onderzoeken naar de tekorten.*

Indexering (OVA-convenant)

In het bijzonder vragen we daarbij uw aandacht voor de indexering van de tarieven. Voor jeugdhulp en jeugdbescherming is op dit moment sprake van een 'overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling', de zogenoemde OVA. Het gaat om geld dat jaarlijks door VWS ter beschikking wordt gesteld om tarieven in de zorg te kunnen indexeren. Voor jeugdhulp en jeugdbescherming gaat dit indexatie-budget van VWS naar het Gemeentefonds. Dit stelt gemeenten in staat de tarieven te indexeren. In de praktijk doen veel gemeenten dit echter niet. Het is zeer onwenselijk, en voor een sector met zulke lage tarieven ook onhoudbaar, dat het budget dat bedoeld is ter compensatie van de arbeidskostenontwikkeling nu niet op de juiste plek terecht komt. *We vragen u er bij de minister op aan te dringen gemeenten op te roepen de rijksmiddelen die bedoeld zijn voor indexering, daar ook voor in te zetten.*

Vakmanschap: scholingsfonds en arbeidsmarkt

De knellende budgetten hebben ook grote gevolgen voor aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming. Dat uit zich in druk op de tarieven en budgetten. Terwijl de doelstellingen van de Jeugdwet en de ambities uit de diverse actieplannen heel veel extra vragen van de professionals op de werkvloer, nemen de mogelijkheden om ze daar bij te ondersteunen alleen maar af. Er moet ruimte zijn voor scholing, voor reflectie en intervisie. Dat lukt niet als de nadruk ligt op bezuinigen. De druk op de arbeidsmarkt is groot, het wordt steeds moeilijker de juiste nieuwe medewerkers binnen te halen. Voldoende instroom in de opleidingen nu

is van groot belang om nog grotere problemen in de toekomst te voorkomen. Het verloop is relatief groot. Dit proces moeten we keren om vakmanschap en professionalisering centraal te kunnen stellen. Want één van de bedoelingen van de Jeugdwet is nu juist om de professionals de ruimte te geven hun werk goed te doen. *We pleiten daarom voor een serieuze verkenning naar de mogelijkheden voor een scholingsfonds, om ruimte voor professionalisering en vakmanschap te maken in een sector die financieel onder druk staat en voor een breder arbeidsmarktplan voor de toekomst.*

Randvoorwaarden voor lokale prestaties

De uitvoering van de diverse inhoudelijke actieplannen moeten vooral op lokaal en regionaal niveau waargemaakt worden. Gemeenten en organisaties voor jeugdhulp en jeugdbescherming zijn dus vooral aan zet om hier stappen in te zetten. Ze kunnen dat echter niet alleen. Het rijk is aan zet om te zorgen dat aan de belangrijkste randvoorwaarden wordt voldaan, zoals: het beschikbaar stellen van voldoende middelen, het terugdringen van de administratieve lasten door uniformering en door vereenvoudiging van de inkoopregels. Administratieve lasten blijven een hardnekkig probleem voor de jeugdhulp. Wanneer jeugdregio's uit elkaar vallen en iedere gemeente eigen contracten opstelt, dan nemen de administratieve lasten steeds verder toe. *We vragen om vaart in de aanpak van administratieve lasten en de vereenvoudiging van de inkoopregels.*

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid deze brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)



Veronique Esman-Peeters
directeur GGZ Nederland